

Jak vidí Bookstart rodiče dětí?

evaluace – průzkum SKIP ČR 2025

z podkladů Mgr. Hany Friedlaenderové (Nielsen atmosphere)

připravila Bc. Kateřina Hubertová a Mgr. Barbora Čížinská

Evaluace projektu S knížkou do života - s podporou VISK1

- Cíl průzkumu: zjistit reálný přínos projektu Bookstart S knížkou do života v rodinách s dětmi ve věku 0 – 3 roky, které se do něj v minulých letech zapojily, i v rodinách, které projektem procházejí v roce 2025.
- Dílčí cíl: mapování podoby projektu a jeho fungování v Královéhradeckém kraji a v regionu Sedlčany

Harmonogram

- 10/2024 až 3/2025 podání žádosti o grant, příprava průzkumu – hledání spolupracujících knihoven, rekrutace rodičů, uzavírání smluv...
- 3 - 4/2025 – rozhovory Královéhradecký kraj, přepis, zpracování, první výsledky
- 5 - 6/2025- kontrolní rozhovory na Sedlčansku – viz výše
- 7 - 8/2025 – příprava podzimní části
- 9/2025 – rozhovory se skupinou knihovníků se zkušenostmi s projektem
- 10/2025 spuštění e-dotazníků – celá ČR – cílem je získat co nejvíc odpovědí rodičů se zkušenostmi z projektových setkání 0 - 3 roky
- 11/2025 ukončení průzkumu a vyhodnocení získaných dat

Cílová skupina

- rodiče dětí 0-3 let – účastníci projektu v roce 2025
- rodiče, kteří se zapojili do projektu v minulých letech
- knihovníci knihoven zapojených do výzkumu v daném regionu

Metody sběru dat

- kombinace kvalitativního a kvantitativního šetření

Tři průzkumné části:

1. interview s rodiči dětí 0-3 let – 12 + 12 respondentů, osloveni 2x v roce 2025 formou online interview (45-60 min), Královéhradecký kraj a Sedlčansko
2. šetření zapojených knihovníků – individuální rozhory
3. online dotazníkové šetření rodičů, kteří prošli projektem v uplynulých letech (*k 31.10. sesbíráno 455 odpovědí*)

Profil respondentek

- Matky na rodičovské dovolené žijící v partnerských vztazích, z nichž většina má více dětí.
- Vzdělané, s převahou vysokoškolského vzdělání. Silné zastoupení humanitních směrů, ale vzorek zahrnuje i ekonomické a technické obory. Část respondentek se profesně pohybovala v oblasti vzdělávání (učitelky, metodičky, lektorky, apod.), což naznačuje, že program láká rodiče, kteří jsou zaměřeni na rozvoj dětí.
- Rodinná orientace - aktivní přístup k rodičovství - snaha o všestranný rozvoj dítěte, aktivní trávení volného času, důraz na osobní kontakt a podporu výchovy bez nadměrného využívání digitálních médií.
- Vysoká míra zájmu o čtenářskou kulturu – maminky často samy čtenářky a dlouholeté návštěvnice knihovny - snaží se lásku ke knihám přenášet i na své děti.
- Aktivní trávení volného času – sportování, výlety, turistika, příroda.

Vztah rodičů ke čtení a knihám

- Vztah rodičů k četbě, knihám a knihovnám je pozitivní a proaktivní, ačkoliv s individuálními rozdíly ve vlastních čtenářských zvyklostech, zvyklostech partnerů a předchozí zkušenosti s knihovnami.

Vlastní čtenářské zvyklosti maminek:

- Většina maminek se identifikuje jako čtenářky, mnohé už od dětství, ačkoli na mateřské dovolené na čtení nemají tolik času.
- Existují však i výjimky, kdy vztah ke čtení v mládí nebyl pozitivní, ale v průběhu života se změnil.

Čtenářské zvyklosti partnerů/manželů:

- Manželé či partneři celkově čtou výrazně méně a pokud ano, tak většinou preferují jiné formy obsahu než beletrie (audioknihy, online zprávy, odborná literatura).

Čtenářské rituály v rodině

- Aktivní vedení dětí ke čtení a vztahu ke knihám: Maminky se snaží uvádět knihy do života dětí od útlého věku, s cílem vybudovat pozitivní a přirozený vztah k nim.
- Většina dotázaných se snaží s dětmi aktivně číst nebo prohlížet obrázky v průběhu dne.
- Četba před spaním patří stále k zavedeným rituálům.
- Ne všechny rodiny mají zavedený rituál čtení před spaním – někteří využívají poslech audioknih („My už nečteme, už pak zhasneme a posloucháme audio pohádky.“).
- Oblíbené jsou také Albi tužky (zmíněné v několika rozhovorech).

Hypotézy na základě zjištěného profilu:

- Typický návštěvník programu je žena/matka (Dané tím, že na rodičovské dovolené jsou v naprosté většině ženy.).
- Všech 12 dotázaných byly ženy, aktuálně na RD, věnující se rozvoji dětí.
- Profil vzdělání: vyšší stupeň vzdělání, často humanitní zaměření.
- Významná část respondentek pracovala v oblasti vzdělávání (lektorky jazyků, učitelky, metodičky, sociální pracovnice).
- Program přitahuje rodiče s vyšší vzdělaností a kulturní orientací.
- Svědčí o tom i jejich formulované hodnoty: důraz na čtenářskou kulturu, smysluplný volný čas, všestranný rozvoj.
- Program oslovuje častěji rodiče, kteří už mají kladný vztah ke knihám, navštěvují knihovny a takové, kteří vědomě vyhledávají pro své děti rozvojové aktivity.

Vztah ke knihovnám

- Pravidelná návštěva knihoven je typickou aktivitou účastnic programu.
- Většina respondentek patřila mezi aktivní návštěvnice knihovny již před zapojením do programu Bookstart, v dětském věku nebo jako studenti.
- **Pro některé respondentky se program Bookstart (či podobné programy pro nejmenší) stal impulsem k opětovné návštěvě knihovny.**
- Knihovna není jen místem výpůjčky knih, ale i sociálním a vzdělávacím centrem – zážitek pro děti, inspirace pro maminky. Knihovny jsou vnímány jako místa nabízející širokou škálu vzdělávacích a herních aktivit pro děti i dospělé, přesahující pouhé půjčování knih.
- **Vysoké ocenění knihoven a jejich programů: Knihovny jsou vnímány jako důležité instituce pro raný rozvoj dětí, budování vztahu ke knihám a jako místa pro socializaci.**

Média a digitální technologie v rodině - vědomý a kritický přístup

- Většina oslovených respondentek se snaží omezit pasivní kontakt dětí s obrazovkami – ať už jde o televizi, mobilní telefony, tablety nebo počítače.
- Snaží se být vzorem, dávají si pozor na vlastní užívání mobilních telefonů v přítomnosti dětí. Znají i odborné studie.
- Dávají přednost přímé interakci, společné četbě, pohybu venku a osobní komunikaci. Digitální média nejsou běžnou každodenní součástí života jejich malých dětí.
- Sledování televize a pohádek je výrazně omezené – řízená doba (Večerníček).
- Využívání mobilních telefonů a tabletů téměř není a pokud ano, je přísně regulováno - používají pouze pro vyhledávání informací při společných aktivitách. Audioknihy s rozmyslem – cestování, někde večerní chvilka.

„Myslím si, že je to hodně přínosné – rozvíjí se slovní zásoba a děti se v kolektivu učí mluvit i dodržovat pravidla. Vidím to třeba na své dceři, jak se jí slovní zásoba výrazně posunula.“

SROVNÁNÍ s jinými organizovanými aktivitami

- silné stránky programu v porovnání s jinými kroužky:

- Program je zaměřený na **rodiče a děti ve věku 0-3 let a v tom je jedinečný**. Nabídka aktivit pro takto malé děti je omezená, zejména v menších městech a obcích.
- Program v knihovně je **zdarma** a bez nutnosti registrace – na program může dorazit kdo chce a není třeba se registrovat předem zatímco jiné aktivity jsou většinou placené.
- **Přirozená a přátelská atmosféra a kvalitní vedení**. Rodiče oceňovali, že program **není zaměřen na výkon nebo soutěžení, ale na společné zážitky a rozvoj dětí** vlastním tempem a **oceňovali kvalitu přípravy a vedení ze strany knihoven**.
- **Vstřícný přístup** k přítomnosti sourozenců, kočárků atd.
- **Pestrost a různorodost aktivit**.
- **Rozvoj vztahu ke knihám a podpora čtenářství**: Program byl hodnocen jako unikátní tím, že od malička podporuje lásku ke knihám a rozvoj slovní zásoby.
- **Zklidnění, řád, koncentrace**.
- **Komunitní rozměr**: Mnoho rodičů vnímá jako přidanou hodnotu možnost setkávat se s ostatními rodiči v neformálním prostředí.
- **Dostupnost programu díky knihovnám**: Nižší nabídka ostatních volnočasových aktivit v menších obcích

Shrnutí první

1. Ve srovnání s jinými organizovanými aktivitami je program „S knížkou do života“ vnímán především jako klidnější, rozvojová a komunitní alternativa.
2. Rodiče si cení zejména **nenásilné formy rozvoje dovedností**, dobrovolné účasti bez registrace a bezplatného přístupu.
3. Program je vnímán jako důležité obohacení běžných pohybových a hudebních aktivit, které starší děti také navštěvují.
4. „Soupeření“ programu s jinými volnočasovými aktivitami není v rámci věkové skupiny 0-3 roky tak silný, protože nabídka volnočasových aktivit pro takto malé děti je omezená.

*„Tady je na naší paní knihovnici vidět,
že ji to prostě baví a podle toho to taky vypadá.“*

Motivace rodičů k zapojení a jejich očekávání

- touha předat vlastní pozitivní vztah ke knihám a knihovnám.
- hledání smysluplné společné aktivity během rodičovské dovolené.
- podpora rozvoje slovní zásoby a komunikace.
- socializace dítěte i rodiče – některé maminky chtěly, aby dítě mělo příležitost setkávat se s ostatními dětmi v příjemném a inspirujícím prostředí.
- inspirace pro společné aktivity i doma.
- **Rodiče chápou, že program je pro ně i děti.**

Z odpovědí respondentek vyplývá, že:

- **Rozvoj slovní zásoby** a jazykových dovedností v raném věku považují za **zásadní**.
- Vnímají **čtení jako nástroj pro rozvoj představivosti, myšlení a empatie**.
- Uvědomují si, že kladný vztah ke knihám budovaný v dětství je základ pro budoucí úspěšné vzdělávání.
- Čtení v raném věku pomáhá dětem naučit se **soustředit, rozvíjet posloupnost příběhu a chápat souvislosti**.
- Celkově tedy rodiče vnímají podporu čtenářských dovedností v předškolním věku jako **investici do budoucího vzdělávání svých dětí, která přesahuje rámec pouhé zábavy**.

Všechny dotazované respondentky se shodují v tom, že **budování pozitivního vztahu ke knihám již v předškolním věku považují za velmi důležité**.

„Program přispívá k jejímu (dceřinému) všestrannému rozvoji. Třeba u divadla se na místě někdy ani nezapojovala – hlavně když byla menší. Neodpovídala na otázky nebo prostě nereagovala. Ale pak třeba doma odpoledne, nebo až druhý den, si na to vzpomněla a začala o tom vyprávět. A teď poslední dobou se mi moc líbí, že si doma hraje na divadlo – rozdává nám nástroje, začíná písničkou, co se vždycky zpívá na začátku, a říká: ‚Posad'te se, teď to začne.‘“

Co na programu rodiče oceňují

- Kombinaci strukturované a volné části programu.
- Tematickou pestrost, různorodost programu a možnost objevovat nové knihy.
- Příprava a kreativita knihovnic/lektorů.
- Přátelskou atmosféru a příjemné prostředí.
- Možnost sociálního setkávání rodičů a dětí.
- Spojení aktivit s ročními obdobími a běžným životem.
- Inspirace pro domácí práci s knihami.

Program pomáhá navazovat vztahy

„Za mě opravdu největším přínosem je ta socializace a představení nějakého kulturního života pro dítě. Že nemusíme jenom sedět doma, ale můžeme se podívat někam a něco se dozvědět. I když samozřejmě s takhle malým dítětem to ještě není moc o získávání nových vědomostí. To je pro mě takové nejdůležitější.“

Jak program ovlivňuje vztah ke knihám a čtení

Z rozhovorů vyplynulo, že program „S knížkou do života“:

- **Podporuje a posiluje pozitivní vztah** dětí ke knihám a čtení.
- Vede k **větší samostatnosti dětí** při výběru a práci s knihami.
- Zvyšuje **motivaci dětí navštěvovat knihovnu** a vnímání knih jako něčeho zajímavého a přitažlivého.
- Přispívá k **rozvoji jazykových dovedností**, rozšíření slovní zásoby, schopnosti vyjadřování a fantazie, **podporuje KONCENTRACI**
- Pomáhá **začlenit čtení do každodenního života** jako běžnou a radostnou činnost.

Program tedy podle zkušeností rodičů **funguje nejen jako jednorázový zážitek, ale vytváří dlouhodobé pozitivní návyky** ve vztahu ke knihám a čtenářství.

Proč je důležité, že knihovny nabízejí program

Všichni dotazovaní rodiče považují za důležité, že knihovny nabízejí programy jako *S knížkou do života* a **program by doporučily dalším rodičům.**

Tento typ aktivit vnímají nejen jako prostředek podpory vztahu dětí ke knihám, ale i jako nástroj pro **budování komunitního života a modernizaci knihoven.**

Rodiče oceňují, že díky programům jako *S knížkou do života*:

- knihovny **přibližují děti ke knihám a ke čtení** již od raného věku a **podporují rozvoj čtenářské gramotnosti** i zábavnou a nenásilnou formou.
- **mění vnímání knihoven** – z tradičních tichých institucí na **živá komunitní centra** otevřená dětem, rodičům i širší veřejnosti.
- **naplňují sociální roli knihoven** – umožňují setkávání rodin, sdílení zkušeností a budování vztahů mezi rodiči. „*Máme to tak, že do knihovny nechodíme jen kvůli knížkám, ale i hrát si a tvořit. Kničky jsou samozřejmě moc hezké a fajn, ale knihovna je i prostor pro setkávání s ostatními maminkami a dětmi.*“
- **inspirují rodiny k dalším aktivitám** s knihami doma a k pravidelné návštěvě knihoven.

„Takže jo – knihovna rozhodně není jen o knížkách.“

Náměty rodičů na zlepšení – i přes jednoznačně pozitivní hodnocení

- **Lepší organizaci prostoru při větším počtu účastníků:** V případě vyšší účasti dochází k většímu hluku a menší přehlednosti aktivit.
- **Častější konání programu:** Někteří rodiče by uvítali, kdyby se program v jejich knihovně konal častěji než jednou měsíčně i s ohledem na socializaci dětí. *„Spíš je to taková jako zase změna tím, že je to jednou za měsíc, tak na to není úplně zvyknutý, že si vždycky odvykne, ale pak jak jsme tam, tak už je v pohodě... (ID5)“*
- **Větší variabilitu aktivit podle věku dětí:** Rodiče by ocenili, kdyby byly aktivity více přizpůsobeny věku dětí, zejména starším dětem. *„Jediná věc, na kterou jsem se zamýšlela, je, že rozdíl mezi 0 a 3 roky je strašně velký, tak jestli to třeba nerozdělit věkově.“*
- **Vyvážení programu tak, aby nebyl příliš dlouhý pro nejmenší děti:** Někteří rodiče uvedli, že program je pro nejmenší děti příliš dlouhý a ke konci již ztrácejí pozornost.
- **Včasnější informování o termínech a tématech programu:** Někteří rodiče by uvítali, kdyby byly programy avizovány dříve nebo kdyby byl připravený roční plán aktivit.

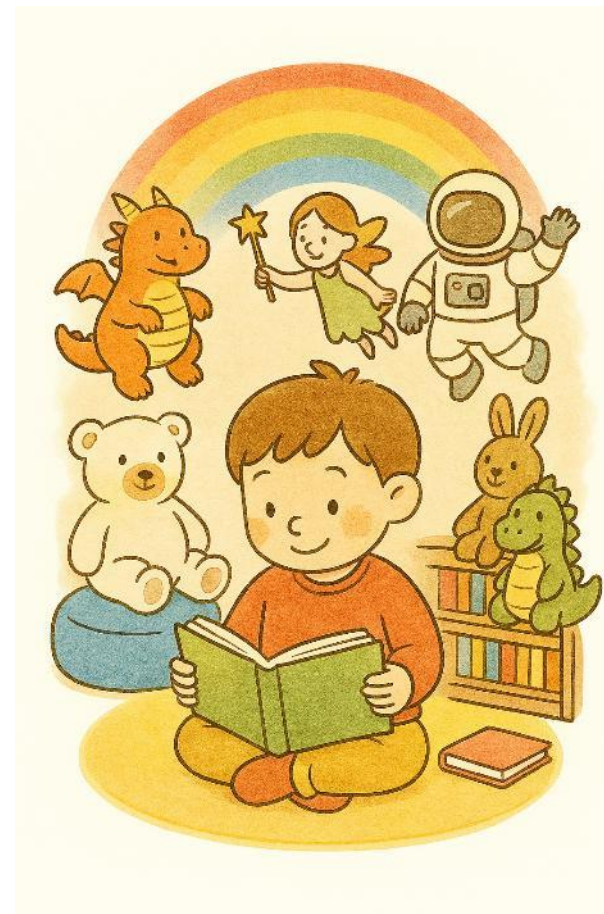
Hodnocení knižních setů

- **Knižní sety rozdáváné jako dárek v rámci programu byly jednoznačně hodnoceny pozitivně.**
- **Kvalita a vhodnost knih pro malé děti:** Rodiče ocenili, že knihy jsou přizpůsobené věku dětí, vizuálně atraktivní, přehledné, přístupný jazyk.
- **Výběr témat:** Líbí se jim, že knihy obsahují říkadla, jednoduché příběhy nebo motivy, které dítěti pomáhají poznávat svět kolem sebe, blízká témata.
- **Příjemné překvapení:** Některé maminky uvedly, že je samotné překvapilo, že takto kvalitní knihu obdržely zdarma jako dárek.
- **Knižní set vnímán jako motivace:** Pro některé rodiče byl knižní set motivací k návštěvě knihovny a dalšímu zapojení do programu.

“Byla tam knížečka (říkanky pro mrňata nebo Předčítánky), kterou si dcera teďka ráda čte. Ted’ zrovna k ní zase nějak našla cestu a zase to je jedna z těch knížek, kterou jedeme pořád dokola. Ty básničky jsou takové jednoduché a zvukomalebné, takže se jí to líbí.”

Kritické poznámky k setům

- **Různorodost kvality:** Ojediněle zazněl názor, že některé materiály přiložené ke knihám (např. skládačky nebo brožurky) působily spíše reklamně a nebyly tolik využity. (ID7): „*Tangram byl fajn, ale některé ty brožurky už mě tolik nezaujaly.*“
- **Přání více knih:** Někteří rodiče by uvítali více knih v rámci setu nebo možnost výběru podle věku dítěte.

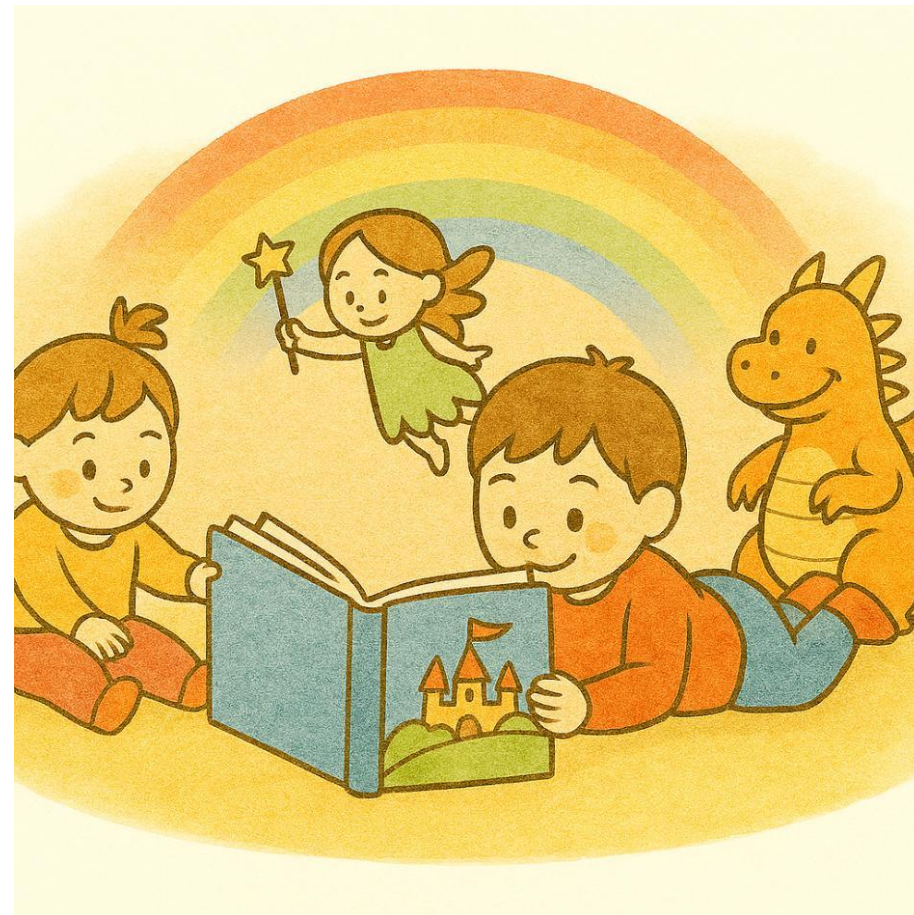

Náměty pro další rozvoj - obecně

- **Pravidelnost, stabilita a jasná struktura programu:** Nepravidelnost setkání nebo nízká frekvence setkání a chybějící předvídatelný programový rámec mohou snižovat atraktivitu programu. Rodiče se neznají a děti si na prostředí a průběh nestačí zvyknout.
- Udržet stabilitu a kvalitu stávajících programů pro nejmenší děti. Zvážit možnosti zvýšení **frekvence programu** v některých knihovnách (minimálně na 1x měsíčně a častěji) a zavést i navazující programy pro starší děti (3 - 6 let), pokud to umožní capacity.
- **Určité sjednocení programové struktury:** Každé setkání by mělo mít jasnou, opakující se strukturu (např. úvodní přivítání, hlavní aktivita, závěrečný rituál), aby děti i rodiče věděli, co očekávat.

Náměty pro další rozvoj - obecně

- **Předávání informací o dalších termínech:** Mít připravené termíny dalších setkání a aktivně je komunikovat.
- **Optimalizace počtu účastníků a prostor:** Příliš vysoký počet dětí a rodičů vede k nepříjemnému stísnění prostoru a program narušuje i hluk dětí. Zvážit omezení počtu účastníků na jedno setkání formou registrace **tam, kde k problémům dochází**, případně rozdělení do více skupin nebo přesun do větších prostor, pokud je poptávka vysoká.

Náměty a postřehy pro další rozvoj

Od rodičů směrem ke knihovnám...

- zásadní jsou lektoři/knihovníci a měli by být lépe placeni!
- obtížnost tvorby programu pro různé věkové skupiny je značná
- dále rozvíjet potenciál lektorů
- **je příležitost pro metodické poradenství pro rodiče! – krátké tipy do každého setkání nebo speciály**
- cenné, že je ZDARMA, zároveň zdůraznit úsilí knihovníků
- knižní sety jako přidaná hodnota – pečlivý výběr knih s přesahem do domácího prostředí
- program ještě lépe propagovat/video pro nerozhodnuté

„Tam mi na tom přišla úplně nejsympatičtější sama lektorka, protože byla komunikativní, s dětmi to skvěle uměla. Sešla se tam taková, řekněme, věkově různorodá skupinka dětí od ještě nechodících až už po školkové. A ona vlastně všechny zvládala a ke každému věděla, jak přistupovat. Měla připravených i potom spoustu aktivit, když už její nějaká část skončila, tak si děti mohly pohrát.“

Shrnutí 1. části průzkumu

- Program „S knížkou do života“ přispívá k rozvoji čtenářských návyků, vztahu ke knihám a posílení vazby rodin na knihovny.
- Děti i rodiče díky programu vnímají knihy jako přirozenou součást života, pravidelně navštěvují knihovny a začleňují čtení a práci s knihami do každodenních rituálů.
- Program zároveň podporuje rodičovské kompetence, nabízí prostor pro sociální setkávání a posiluje pozitivní vztah dětí ke vzdělávání a objevování světa.
- Program je vnímán jako velmi přínosná a funkční aktivita pro rodiny s malými dětmi. Zachování jeho flexibilního, dobrovolného a přátelského charakteru je pro rodiče zásadní.
- Drobná vylepšení směrem k větší věkové diferenciaci aktivit a vyšší četnosti setkání (v některých knihovnách) a lepší prostorové organizaci při vyšší účasti by mohla program ještě více zatraktivnit.
- Program by měl dále pokračovat v propagaci a zaměřit se více i na nové cílové skupiny rodičů (otcové, slabší čtenářské zázemí, slabší vztah ke knihám a knihovnám atd.).

Vize – nechat běžet dotazník pro rodiče trvale

 Pomozte nám zlepšit program S knížkou do života (Bookstart)!

Byli jste v posledních 12 měsících s dítětem (0–3 roky) na setkání Bookstart?

Budeme rádi, když nám věnujete **10 minut** a vyplníte krátký anonymní dotazník.

☞ Stačí naskenovat QR kód níže.

☞ Pokud chcete, pošleme vám odkaz i e-mailem – stačí se zeptat v knihovně.

Vaše zpětná vazba je pro nás velmi cenná – díky ní můžeme Bookstart dál rozvíjet.

Děkujeme!

Pohled knihovníků – shrnutí rozhovorů

- silným prvkem je vzájemná inspirace, metodiky jsou využívány
- vznikají zajímavá partnerství a **spoluvorba knihovník+rodiče**
- vnitřní rozpor knihovníků – vyšší frekvence setkání je přínosná, má jinou dynamiku, ale jak to časově zvládnout?
- nedaří se úplně oslovovat sociálně slabší rodiny
- zajímavým fenoménem mohou být tatínkové (nejdříve jen pozorují😊)
- prostory knihovny jsou pro program ideální
- rodiče mohou někdy tlačit na téma programu, výběr je na nás!
- časově náročná příprava – chybí kapacita

Popis ideální dětské knihovnice podle Google AI

- Tato knihovnice se často vymyká zažitým stereotypům a je spíše dynamickou, vřelou a kreativní osobou.
- **Oblečení:** Oblečení by mělo být pohodlné, barevné a praktické, aby neomezovalo v pohybu (např. veselé šaty, kalhoty a trička s motivy postaviček nebo knih). K dispozici může být veselá zástěra s kapsami na loutky nebo rekvizity.
- **Vzhled:** Knihovnice by měla být upravená, s přátelským výrazem ve tváři. Vlasy mohou být sepnuté nebo volné, aby jí nepřekážely při práci s dětmi.
- **Doplňky:** Často se používá nějaký drobný, hravý doplněk, například barevný šátek, brož ve tvaru knihy nebo veselé ponožky, které děti zaujmou.
- **Přátelskost a vřelost:** Knihovnice má vřelý úsměv a otevřenou náruč. Měla by být trpělivá, empatická a umět se vcítit do dětského světa.
- **Komunikace:** Mluví klidným, ale nadšeným hlasem. Dokáže upoutat pozornost dětí, umí vyprávět příběhy a používat různé hlasy pro postavy.
- **Kreativita:** Je plná nápadů na hry, tvořivé dílny a interaktivní čtení. Je schopna proměnit obyčejný koutek v knihovně v kouzelné místo plné fantazie.
- **Pohyb:** Nebojí se sedět na zemi mezi dětmi, klečet u nízkých regálů nebo se s nimi aktivně zapojovat do pohybových her.
- **Činnosti:** Místo pouhého půjčování knih se věnuje organizaci speciálních programů, jako jsou čtenářské kluby, Noc s Andersenem nebo workshopy pro nejmenší (**např. projekt "S knížkou do života"**).
- **Prostředí:** Stará se o to, aby dětské oddělení bylo barevné, bezpečné a lákavé, s měkkými polštáři a hračkami.

Celkově si lze představit **knihovnici jako nadšenou, hravou a inspirativní průvodkyni světem knih a příběhů**, která podporuje dětskou fantazii a lásku ke čtení.

Slovo na závěr

S knížkou do života vychází
zatím z průzkumu jako silný,
smysluplný a udržitelný
program.

Za tým S knížkou do života
Děkujeme!

